

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Kırk dördüncü İqtima

18.5.1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	65:66	6. — Takrirler	66
2. — Âzayı kıram muamelâtı	67	1. — Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyin, düşmandan istirdadedilen mahaller ahalisine muavenet icrası hakkındaki kanunun tefsir edilmesine dair takriri	66
1. — Mebuslardan bâzularına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	67	7. — Sualler, cevaplar	68
3. — Lâyheler	66	1. — Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin, Kayseri menzilindeki suidare ve suistimalâta dair Müdafaa-i Milliye Vekâletinden sual takriri	68
1. — Devairi belediye rüesasının sureti intihabına dair kanun lâyihası	66	2. — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Ankara Hıristiyanlarına dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri	68
2. — Takımbaşılarda zâbit namzetlerine ve musiki muallim ve namzetlerine tahsisatı fevkalâde itasına dair kanun lâyihası	66	3. — Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Beyin, Erzurum Demiryolları İşletme Müdürlüğü Binbaşı Rifat Bey hakkında Müdafaa-i Milliye Vekâletinden sual takriri	68
4. — Teklifler	66	4. — İzmit Mebusu Sırrı Beyin İstikraz-ı Dahili tahvillerine dair Maliye Vekâletinden sual takriri	68
1. — Sivas Mebusu Vâsıf Beyle rüfekaşının, eski Diyarbekir Valisi Reşid Bey ailesine maaş tahsisine dair kanun teklifi (2/528 Mükerrer)	66	5. — Kastamonu Mebusu Besim Beyin, mütarekeyi mütaakıp vatandan uzaklaşan bâzı zevatın Anadolu'ya avdetlerinin menedildiğine ve böyle bir memnuiyet varsa sebebi kanunisine dair suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı	70:72
5. — Tezkereler	66		
1. — Farkı resmî tediye edilmeyen tuzlar hakkındaki kanun lâyihasının iadesine dair Maliye Vekâleti tezkeresi	66		
2. — Hiyaneti vataniyeden mahkûm Muş'lu Yusuf bin İsa ile arkadaşları hakkındaki evrakın gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi	67		
3. — Müskirat naklinden dolayı beratine karar verilen Ahmedoğlu Hasan hakkında Adliye Vekâleti tezkeresi	67		

	Sayfa		Sayfa
6. — Bursa Mebusu Necati Beyin, Mülkiye müfettişliğine tayin edilmiş olan Sabri Bey hakkındaki sualine Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin, şifahi cevabı	72:76	neü maddesinin ilgasına dair kanun lâ-yihası ve Adliye Encümeni mazbatası	69
8. — İstizahlar	67	5. — İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun bâzı mevaddının tadiline dair kanun lâ-yihası ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	69
1. — Tokad Mebusu Rifat ve Hamdi beylerin, Pontus meselesine dair Dahiliye Vekâletinden istizah takriri	67:68,70	6. — Harita, ümera ve zâbitan ve efradına verilecek harcah hakkında kanun lâ-yihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	69
2. — Trabzon Mebusu Ali Şükrü Beyle arkadaşlarının 11 maddelik Dahiliye Vekâletinden istizah takriri	77:78	7. — İzmit Mebusu Sırrı Beyin, Kalebentlik cezalarının nefye tahvili hakkında kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası	69
9. — Muhtelif evrak	67	8. — Gebze ve havalisi kuvayı milliye kumandanı iken şehit düşen Yahya Kapitan ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair kanun lâ-yihası ve Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	69
1. — 23 Nisan münasebetiyle Dersim'den mevрут telgraf	67	9. — Mahkûminin tarik bedelinin teciline dair kanun lâ-yihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	69
2. — İzmir işgalinin senei devriyesi münasebetiyle muhtelif mahallerden gelen telgraflar	67	10. — Malta'da mevkuf bulunanların ailelerine maaş tahsisi hakkında kanun lâ-yihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	69
10. — Mazbatalar	69	11. — Aydın Mebusu Emin Efendinin, Evkaf Nizamnamesinin 17 nci maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve Şer'îye Encümeni mazbatası (2/395)	69
1. — Sivas Mebusu Vâsif Beyle rüfekaşının Himayei Etfat Cemiyeti için yeni birtakım varidat ahzine dair kanun teklifi ve Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	69		
2. — Elviyei Selâse'ye hariçten ithal edilecek zehairden yalnız Gümrük Resmî aslisi ahzine dair kanun lâ-yihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	69		
3. — Mecalisi umumiyesi toplanmayan vilâyetlerin bütçepleri hakkında kanun lâ-yihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası	69		
4. — Sulh hâkimleri Kanunu muvakkatinin 21 nci maddesinin tadiline ve	94		

BİRİNCİ CELSE

Bed'i Müzakerat saat : 2,30

REİS — Reisisani Hüseyin Rauf Beyefendi

KÂTIPLER : Âtaf Bey (Kayseri), Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim Celse küşadedildi. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Heyeti Vekileden mevrut Taymat ve yem Kakanunun tadiline, meyan kökleriyle ballarımdan öşür istifasına, Mütেকaidini Askeriye Kanununun tadiline dair levayih kanuniye Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine, Bolu Mebusu Abdullah Efendinin alenen nakzı sıyam edenlerin sureti tecziyesine dair teklifi kanunisi Lâyiha Encümenine, Mentеше Mebusu Tevfik Rüşdü Beyin 1338 senesi Muvazene Kanununun tefsiri hakkındaki tavriri, Muvazenei Maliye Encümenine havale olundu.

Nafia Vekili Diyarbekir Mebusu Feyzi Beye üç ay mezuniyet itası hakkındaki İera Vekilleri Riyaseti tezkeresi kıraat ve kabul olundu.

Memurin Muhakemat Heyetine intihabedilmiş olan zevatın esamisi tebliğ olundu.

Rüşümü Belediye Kanununun tefsirine dair Heyeti Vekile Riyasetinden mevrut tezkere Dahiliye Encümenine, Avrupa'da tahsilde bulunan talebenin tahsisatına dair tezkere Maarif Encümenine havale olundu.

Maliye Vekâletine intihabından dolayı Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi Beyin, Birinci Reisvekilliğinden istifasına dair tavriri okundu.

Mütareke teklifi münasebetiyle Çöleme-rik'ten mevrut telgrafa cevap yazılması tensibedildi.

Lâyiha Encümenince şayanı müzakere görülen Kastamonu Mebusu Suad Beyin, Himayei

Atfal için memurinden birer yevmiye katı hakkındaki teklifi Kavanin ve Muvazenei Maliye Encümenlerine, Bolu Mebusu Abdullah Efendinin, Zonguldak'taki bir duvarın evkafa terki-ne dair teklifi Müdafaai Milliye Vekâletine havale edildi. Aşar Nizamnamesinin tadiline, Avans Kanununun tefsirine, Memurin Muhakemat Heyetinin tevsii vazafine, Konya irva sahasındaki araziden alınan ücrete, Belediye Kanununun tefsirine, Belediye Rüşumuna, Baltalık Kanununun ve tarik bedeli nakdîsi Kanununun tadiline dair muhtelif encümenlerden mevrut levayih ve tekâlifi kanuniye ruznameye ithal edildi. İdama mahkûm İbrahimioğlu Mustafa ile Ahmedoğlu Kemal'in aflarına ve Haliloglu Kasım'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair levayih kanuniye müstaceliyet kararıyla ruznameye alınarak bilmüzakere maddeleri aynen ve heyeti umumiyele ekseriyetle kabul olundu. Hiyaneti vataniye ile mahkûm Hotamışlı Halil ve rüfekası hakkındaki Adliye Encümeni mazbatası dahi kabul olunarak teneffüs için celse tatil edildi.

İkinci Celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zâbit vekili Mehmed Ali, Taşçı Yorgi, Jandarma Süleymanoğlu Mahmud, Haliloğlu Abdullah haklarındaki Adliye Encümeni mazbataları kıraat ve kabul olundu. On dokuzuncu alay efradından Bozkırlı Mustafaoğlu Ali ile Kırk birinci Fırka efradından Akşehirli Alioğlu Veli'nin aflarına dair levayih kanuniye müstaceliyet kararıyla bilmüzakere maddeleri aynen ve heyeti umumiyesi ekseriyetle kabul olundu.

İzmir'in senei devriyei işgali münasebetiyle Saruhan Mebusu Celâl Beyle rüfekası vasıtasıyla Meclisi Âliye takdim edilen miting mukarreratı bilittifak kabul olunarak Heyeti Vekileye tevdi

edildi. Perşembe günü içtima olunmak üzere celseye nihayet verildi.

Reisisani	Kâtip	Kâtip
Rauf	Kayseri	Van
	Âtîf	Hakkı

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında bir mütalâa var mı? Zaptı sabık hulâsası aynen kabul edildi.

4. — TEKLİFLER

1. — *Sivas Mebusu Vâsîf Beyle arkadaşlarının, eski Diyarbekir Valisi Reşid Bey ailesine maaş tahsisine dair kanun teklifi*

REİS — Sivas Mebusu Vâsîf Beyle rüfekaşının Diyarbekir Valisi Merhum Reşid Bey ailesine maaş tahsis edilmesine dair teklifleri var. Bundan evvel böyle bir teklif Heyeti Vekileye tasvip kararıyla havale edilmişti. Eğer münasip görürseniz bu teklifi de Heyeti Aliyenizin tasvip kararıyla Heyeti Vekileye havale edelim. Tasviben Heyeti Vekileye havalesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Tasviben kabul edilmiştir.

6. — TAKRİRLER

1. — *Gaziantep Mebusu Ali Cenani Beyin, düşmandan istirdadedilen mahaller ahalisine muavenet icrası hakkındaki kanunun tefsir edilmesine dair takriri.*

REİS — Gaziantep Mebusu Ali Cenani Beyin düşmandan istirdadedilen mahaller ahalisine muavenet icrası hakkındaki kanunun tefsirine dair teklifi kanunisi vardır. Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

3. — LÂYİHALAR

1. — *Devairi belediye rüesasının sureti intihabına dair kanun lâyihası.*

REİS — Devairi belediye rüesasının sureti intihabına dair Heyeti Vekileden mevрут lâyiha kanuniye var. Dahiliye Encümenine gönderiyoruz.

2. — *Takımbaşılarda zâbit namzetlerine ve musiki muallim ve namzetlerine tahsisatı fevkalâde itasına dair kanun lâyihası.*

REİS — Takımbaşılarda zâbit namzetlerine tahsisat itasına dair Heyeti Vekileden mevрут

lâyiha kanuniye var. Müdafaai Milliye ve Muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz.

5. — TEZKERELER

1. — *Farkı resmî tediyeye edilmeyen tuzlar hakkındaki kanun lâyihasının iadesine dair Maliye Vekâleti tezkeresi.*

REİS — Farkı resmî tediyeye edilmeyen tuzlar hakkındaki lâyiha kanuniyenin iadesi hakkında Maliye Vekâletinin talebi var. Münasip görürseniz Maliye Vekâletine iade edelim. (Hay, hay sesleri) iade ediyoruz.

Tetkik Encümeni âzalığına bir âza intihabetmek lâzımgelir. Bunun da en ziyade rey alanlardan intihabı lâzımdır. Usul üzerine ve muameleye nazaran intihap sırası Malatya Mebusu Lûtfi Beyindir. Fakat Lûtfi Bey mezunen dairei intihabiyesine gidiyorlar. Ondan sonra gelen Karesi Mebusu Basri Beydir. Basri Bey evvelce bu bapta kendisine vâkı olan teklifi kabul etmemişlerdi. Efendim bundan sonra Kayseri Mebusu Âtîf Beydir. (Muvafık, muvafık sadaları)

ESAD B. (Lâzistan) — Müsaade ederseniz yanlışlıklar var. Efendim Muhakemat Encümeninde yedi âza münhal idi. İntihabedildi, orası doldu. Tetkik Encümeninde münhal vardır. Oraya veriniz efendim.

REİS — Efendim, zaten Tetkik Encümeni âzalığı mevzuubahistir.

ALİ SÜRURİ B. (Karahisarı Şarki) — Encümeninde Behçet Beyin istifası üzerine inhilâl eden âzalık mevzuubahistir. Bitlis Mebusu Yusuf Ziya Bey de mezunen gitmiştir. Şu halde iki âza noksandır.

REİS — Şu halde efendim. Münasip görürseniz bunu içtimaî âtîde Heyeti Aliyenize arz edilmek üzere Divanı Riyaset teemmül etsin ve arz etsin.

Resneli Niyazi Bey ailesiyle Âtîf Bey ve Yahya Kaptan ailesine maaş tahsisi hakkındaki Kanunun bir an evvel müzakeresine dair iki takrir var. Bunların mazbataları encümeden gelmiş, ruznamededir. Bunların müstacelen müzakeresi teklif ediliyor. Kabul buyuranlar lütfen (Hayır, hayır sadaları) Efendim müstacelen müzakeresi kabul edilmedi.

9. — MUHTELİF EVRAK

1. — 23 Nisan münasebetiyle Dersim'den mevрут telgraf.

REİS — 23 Nisan münasebetiyle Dersim'den mevрут tebrik telgrafı var. Tensibederseniz Divanı Riyasetçe münasip cevap yazılsın. (Hay; hay sadaları)

2. — İzmir işgalinin senei devriyesi münasebetiyle muhtelif mahallerden gelen telgraflar.

REİS — İzmir işgalinin senei devriyesi münasebetiyle telgraflar var. Keza tensip buyurursanız Divanı Riyasetçe münasip cevap yazılsın. (Yalnız nereden geldiğini okuyunuz sesleri) Heyeti Aliyenize listesi arz ediliyor efendim.

İzmir'in senei devriyei işgali münasebetiyle mevрут telgraflar:

Zara Müftü, Belediye ve Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Sinob Mutasarrıflığından, Aralık Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Çimiggezek Belediye Riyasetinden, Nazimiye Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Sivrihisar Belediye Riyasetinden, Kars Belediye ve Müdafaai Hukuk Riyasetleriyle müftü ve eşrafından, Elâziz Belediye ve Miting Riyasetinden, Diyarbekir müftü, ulâma, meşayih ve eşrafiyle Müdafaai Hukuk ve Belediye Riyasetinden, Göynük Belediye ve Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Lice Müdafaai Hukuk ve Belediye Riyasetleriyle müftü ve eşrafından, Maden Mutasarrıflığından, İnebolu Kaymakamlığından, Karamürsel Müdafaai Hukuk, Belediye Riyasetleriyle Müftü ve Hilâliahmer Riyasetinden.

2. — Hiyaneti vataniyeden mahkûm Muşlu Yusuf bin İsa ile arkadaşları hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi.

3. — Müskirat naklinden dolayı beraetine karar verilen Ahmedoğlu Hasan hakkında Adliye Vekâleti tezkeresi.

REİS — Efendim, Yusuf ve Hasan'ın evrakı hükmiyelerinin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkereleri var. Adliye Encümenine gönderiyoruz.

2. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı.

REİS — Efendim, Divanın son içtimamında ittihaz edilen mezuniyet kararları var. Heyeti Aliyenize berayı tasvip arz edilecektir.

Heyeti Umumiyyeye

Âtide isimleri muharrer zevata mazeretlerine mebni hizalarında gösterildiği müddet için mezuniyet itası Divanı Riyasetin 17 Mayıs 1338 tarihli on ikinci içtimamında tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur, efendim.

B. M. Meclisi Reisinanısı
Hüseyn Rauf

Rıza Vamık Bey (Sinob), üç ay, Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), üç ay, Dr. Abidin Bey (Lâzistan), üç ay, Fahreddin Bey (Kars), üç ay, Sıddık Bey Çorum), üç ay, Asım Bey (Erzurum), üç ay, Muhiddin Bey (Elâziz), üç ay.

REİS — Efendim, bu zevatın mezuniyetleri Divanca muvafık görüldü. Kabul ederseniz kendilerine mezuniyet verilecek. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. İsimleri Heyeti Aliyenize arz edilen zevatın üçer ay mezuniyetleri kabul edilmiştir.

8. — İSTİZAHLAR

1. — Tokad Mebusu Rifat ve Hamdi beylerin Pontus meselesine dair Dahiliye Vekâletinden istizah tahriri.

REİS — Efendim, Tokad Mebusu Rifat Beyin Pontus meselesine dair Dahiliye Vekâletinden istizah tahriri var, Heyeti Celilenize arz ediyoruz.

Riyaseti Celileye

Kânunuevvel zarfında Meclis dairesinde Samsun, Amasya, Tokad mebusları içtima ederek Erkânı Harbiye Umumiye Reisi Fevzi Paşa Hazretleriyle Dahiliye Vekili Fethi Beyefendiye dahi davetle Pontüscülük nam ve hülyası altında, umumi seferberliğin birinci senesinden itibaren Samsun, Çarşamba, Erbaa, istikametinden Tokad'a birbuçuk saat mesafede Yaylacık dağına kadar imtidadeden ormanlık saha dâhil ve haricindeki islâm ahali ve köylerine karşı envai mezalim ve şenaati irtikâp ve bu civar köylerini insanca, malca duçarı harabi ve perişani eden Rum mezalimine niha-

yet verilmesi esbabına mütedair ittihazı zaruret haline gelen tedabir hakkında durüdiraz müzakerat icra edilmiş ve bu harekâtı isyankârane ve şakavetkârane ilk baharın hulûlünden evvel bir netice verilmesi lüzumuna bilittifak karar verilmişti. Yapılacak tedabir henüz dâvet edilmeyen Samsun, Amasya, Tokad sancaklarının 97, 98, 99 efradının o havalideki mevcut kuvveti takviye suretiyle sırf bu işte istihdam edilerek âzami harekâtı askeriye icrası ve bu harekâtın başında Fethi Beyefendinin âmir ve âmil olarak bulunması takrir ve tesbit edilmiş, Fevzi Paşa Hazretleri de tahtı silâha alınan efradın elbise sinin mahallerince teberru suretiyle tedarik ve teminini teklif eylemesiyle bu cihet dahi kabul olunmuştu. Yapılan müzakere neticesinde takrir ve tesbit edilen mevad mevkii fiile konulmuş ve Fethi Beyefendi Samsun cihetine hareket buyurmuşlardı. Yapılan harekâtı askeriye o havalinin emniyet ve asayişini katiyen temin etmediği gibi Rum âsilerinin esasen işesinden âciz kalarak terk ettikleri birtakım aceze ve nisvanın dehaleti şekil ve mahiyetinde bir muvaffakiyet gösterdiler. Ve bu suretle şakilerin ayaklarından bağı çıkararak yenibaştan müslüman köylerine taslit ettiler. Amasya, Samsun muhitündah vazih bir malûmatım yok ise de Tokad mıntakasında Rumların halen yapmakta oldukları mazalim hakkında aldığımız hususi mektuplar ile dairei intihabiyemiz nazarı dikkatimizi celbediyorlar. Hattâ resmî raporların muvafıkı hakikat olmadığını dahi kayıt ve işaret ediyorlar. Rumlar beş altı seneden beri irtikâbettikleri mazalim ve fecayie elyevm devam etmekle beraber şu sırada bililtizam rasgeldikleri köy kadınlarını feci bir surette katil ve imha ediyorlar. Dâvayı millinin istihsalı uğrunda can ve malca âzami fedakârlığı ifa eden zavallı halkın köylerinde kalan birkaç ihtiyar ile kadınların ve beş on baş hayvanlarının mevcudiyet ve emniyetini temin edecek kuvvetler mahallerinde mevcut iken ne için yapılmadığını sual etmek hakkımız olduğu takdir buyurulur. Tokad'a kadar tesirâtı hissedilen bu fecayie ve mazalimden beynelhalk mahsûs olan havf ve heras memleketin emniyet ve iktisadiyatını ihlâl edecek dereceyi bulmuştur. Hususi malûmat ve ıstıtlâatımıza göre o civardaki takip taburları meseleyi ehemmiyeti mahsusasıyla hüsnü telâki etmeyip oralarda bu işi uzatmak ve umumi

cephe gerisinde rahat vakit geçirmek maksadı mevcut imiş. Fethi Beyefendi bizzat bu harekâtın başında bulunacağını ve Mart hulûlünden evvel bu fecayie nihayet vereceğini vait buyurduğu halde Samsun ve Bafra merkezlerinden maada hiçbir harekâtın başında bulunmamış ve Amasya'da Mutasarrıfı İvanın İbramiyle bir gece kalmış ve Tokad'a hiç gitmemiştir. Dört İvan mebuslarına karşı bu işi deruhde eden Dahiliye Vekili Müşarünileyh Fethi Beyefendi olmakla vâit ve temini mucibince kışın bu işi hüsnü neticeye vurdurmayıp da Rumları yenibaştan mütezayid bir gayız ve kin ile milletin başına belâ etmesi esbabını Vekili Müşarünileyhten ihtizah eyleriz.

15 Mayıs 1338

Tokad
RifatTokad
Hamdi

REİS — Efendim, şimdi okunan Tokad Mebusu Rifat ve Hamdi beylerin Dahiliye Vekâletinden Pontüs meselesine dair istizah takririni kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Ekseriyetle kabul edilmiştir.

7. — SUALLER CEVAPLAR

1. — *Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin, Kayseri menzilineki suidare ve suiüstimalâta dair Müdafaa Milliyeye Vekâletinden sual takriri.*

REİS — Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin aynı meseleye dair sual takriri var. Dahiliye Vekâletine havale ediyoruz.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Efendim, bir yanlışlık var. Aynı meseleye dair benim bir sual takririm yok.

REİS — Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin, Müdafaa Milliyeden sual takriri Pontüs meselesine ait değildir. Ruznameye dâhil edilirken tahrirde ufak bir hata olmuştur. Müdafaa Milliyeye Vekâletine havale ediyoruz.

2. — *Tokad Mebusu Rifat Beyin, Ankara hirisyanlarına dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri.*

REİS — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Dahiliye Vekâletinden sual takriri var. Dahiliye Vekâletine havale ediyoruz.

3. — *Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Beyin, Erzurum Demiryolları İşletme Müdürü Binbaşı Raif Bey hakkında Müdafaai Milliye Vekâletinden sual takriri.*

REİS — Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Beyin, Müdafaai Milliye Vekâletinden sual takriri var. Müdafaai Milliye Vekâletine havale ediyoruz. (Neye dair sesleri.) Arzu ederseniz okunsun. Fakat okunması usul ittihaz buyurulmadı. Cevabı geldikten sonra beraber okuruz.

4. — *İzmit Mebusu Sırrı Beyin, İstikrazı dahili tahvillerine dair Maliye Vekâletinden sual takriri.*

REİS — İzmit Mebusu Sırrı Beyin, istikrazı dahili faizlerine dair Maliye Vekâletinden sual takriri var. Maliye Vekâletine havale ediyoruz.

SIRRI B. (İzmit) — Reis Bey bendenizin takririmim istikrazı dahiliye dair olduğunu söylediniz. Hüseyin Avni Beyin, takriri de izah buyurulsun. Ondan sonra havale edilsin.

REİS — Endişe buyurmayın. Öyle usul ittihaz buyurulmuştu. Saklıyacak bir şey yok, okuyorum :

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Ağrazi şahsiye ve infialâtı nefsanîye mahsulü olarak bir iftira neticesinde Şark Cephesince idareten tekaüde sevk edildiğini iddia ve bu bapta mütaaddit defa Müdafaai Milliye Vekâleti Celilesine müracaat ederek hukukunun muhafazasını talebeden Erzurum Demiryolları İşletme Müdürü Binbaşı Raif Bey, hakkında Müdafaai Milliye Vekâletince yapılan tahkikatın neden ibaret olduğunu ve temadii mağduriyetinin sebebini Müdafaai Milliye Vekâleti Celilesinden sual ederim.

16 Mayıs 1338

Erzurum

Hüseyin Avni

REİS — Müdafaai Milliye Vekâletine havale ediyoruz, efendim.

Encümenlerden gelen mazbataları arz ediyoruz.

10. — MAZBATALAR

1. — *Sivas Mebusu Vâsıf Beyle rüfekaşının, Himayiatfal Cemiyeti için yeni birta-*

kim varidat ahzine dair kanun teklifi ve Kavanin ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbataları.

2. — *Elviyei selâse'ye hariçten ithal edilecek zahairden yalnız gümrük resmi aslisi ahzine dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.*

3. — *Mecalisi umumiyesi toplanamayan vilâyetlerin bütçeleri hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası.*

4. — *Sulh hâkimleri Kanunu muvakkatinin 20 nci maddesinin tadiline ve 94 nci maddesinin ilgasına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası.*

5. — *İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun bazı mevaddının tadiline dair kanun lâyihası ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası.*

6. — *Harita ümerâ, zâbitan ve efradına verilecek harcırah hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.*

7. — *İzmit Mebusu Sırrı Beyin, Kalebentlik cezalarının nefye tahvili hakkında kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası.*

8. — *Gebze ve havalisi kumandanı iken şehit düşen Yahya Kaptan ailesine hidematı vatanîye tertibinden maaş tahsisine dair kanun lâyihası ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.*

9. — *Mahkûminin tarik bedelinin teciline dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.*

10. — *Malta'da mevkuף bulunanların ailelerine maaş tahsisi hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.*

11. — *Aydın Mebusu Emin Efendi'nin, Evkaf Nizamnamesinin tadiline dair kanun teklifi ve Şer'îye Encümeni mazbatası (2/395)*

REİS — Bunlar gelmiştir.

Bu mazbatalar Riyasete tevdi edilmiştir. Ruznameye ithal ediyoruz.

Dahiliye Vekili Fethi Beyden, Kastamonu Mebusu Besim Bey ile Bursa Mebusu Necati Beyin, sual takrirleri var. Dahiliye Vekili Fethi Beyefendi de bu suallere cevap vereceğini söylüyorlar. Sahibi takrirler de buradadırlar.

RİFAT B. (Tokad) — Reis Bey benim istizahuma gün tâyin edilmedi efendim.

REİS — Müsaade buyurun efendim. Dahiliye Vekili muhteremi beyefendiye tebliğ ederiz. Ne gün cevap vereceğini bildirir. Biz de Heyeti Aliyenize arz ederiz.

DAHİLİYE VEKİLİ FETHİ B. (İstanbul)

— Gelecek Perşembe istizahın cevabını veririz.

ABDÜLGAFUR Ef. (Karesi) — Reis Bey sual takririm hakkında bir şey arz edeceğim.

REİS — Ne hakkındadır?

ABDÜLGAFUR Ef. (Karesi) — Usulü müzakere hakkında. Bendeniz takriben bir buçuk ay evvel Dahiliye ve İktisat vekâletlerinden sual edilmek üzere bir takrir takdim etmiştim. Bu takririmde müecceleyeti askeriye mukabilinde iki yüz dönüm arazi zer'eden eşhasın ziraat ettiği mahalleri tahkik ve keşfetmek üzere Ankara Ziraat Müdürünün köylere gittiğini ve bunun mukabilinde her köyden on lira almak karar icabı iken her şahıstan on beş lira almış olduğunu mevzukan istihbar ettim. Bu el'an devam ediyor. Takririme de halen cevap gelmemiştir.

REİS — Efendim takririnize cevap gelmiştir. Ve buradadır. Geçenlerde Heyeti Umumiyye arz etmiştim. Sırasıyla birer birer okunacaktır. Bu da Heyeti Umumiye karardır. Burada 39 cevap vardır. Muhtelif vekâletlerden gelmiştir efendim. Binaenaleyh sırasıyla okuyacağız...

ABDÜLGAFUR Ef. (Karesi) — Bendeniz de okunmasını rica ediyorum.

REİS — Perşembe günü suallere cevap verilecekti. Bugün sırası gelince okuruz.

ABDÜLGAFUR Ef. (Karesi) — Makamı Riyasetten rica ederim. Bu takririmin diğerlerine tercihan okunması hususunu Heyeti Celilenin reyine arz etsin.

REİS — Efendim Abdülgafur Efendi takririni cevapların içinde kendi sual takririne gelen cevabın diğerlerine tercihan okunmasını teklif ediyor. Arz etmiş olduğum teklifi kabul edenler lütfen el kaldırsın, ekseriyet olmamıştır efendim.

TAHSİN B. (Aydın) — Yalnız Heyeti Celileden istirham ederim. Bu cevaplar akşam saat on birden sonraya kalsın.

REİS — Dahiliye Vekili Beyefendi bir iki suale cevap verecekler. Sonra sizin noktai nazarınızı dinleriz.

5. — *Kastamonu Mebusu Besim Beyin, mütarekeyi mütaakıp vatandan uzaklaşan bâzı zevatın Anadolu'ya avdetlerinin menedildiğine ve böyle bir memuriyet varsa sebebi kanunisine dair suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı*

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendim refikı muhteremimiz Kastamonu Mebusu Besim Bey tarafından geçenlerde verilmiş ve vatandan uzaklaşan bâzı zevatın Anadolu'ya avdetleri menedildiğine ve böyle bir hal varsa sebebi kanunisine dair bir sual takriri aldım. Bu sual takririnde bâzı tashihi lâzımgelen cihetler vardır. Evvelâ onları tashih etmek isterim. Evvelâ diyorlar ki - birtakım beyanattan sonra - mütarekeyi mütaakıp vatandan uzaklaşan bâzı zevatın Anadolu'ya avdetleri menedilmiştir. Bundan kasıtları zannedersem...

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Sahibi takrir yok.

ALİ FETHİ B. (Devamla) — Vardır efendim. Mütarekeyi mütaakıp Harb Kabinesi âzasıyla İttihat ve Terakki Merkezi âzasından, Besim Beyefendinin tâbirini kullanmak üzere, bâzı zevat memlekettten uzaklaşmış idiler. Filvaki bunlardan bâzıları düşmanlarımızdan Ermeni kaatillerinin hedefdancı gadir ve zulmü olmuşlardır. Ezcümle Talât Paşa merhumla Said Halim Paşa merhum ve son zamanlarda da vakai şahadetlerini kemali teessüfle haber aldığımız Doktor Bahaeddin Şakir Beyle Cemal Azmi beylerdir. Bunlardan Talât Paşa merhumun şahadetleri zannedersem ve yanılmıyorsam bir buçuk seneyi müteceviz bir zamandır. (Hayır, yok sadaları), (vardır sadaları) Talât Paşa merhumun Anadolu'ya gelmek istediğine dair ve arzusunun is'af edilmediğine dair Vekâleti âciziye böyle bir şey gelmiştir. Malûmuâliniz kendileri Berlin'de ihtiyari ikamet etmişlerdi ve biz o vakit Malta'da bulunduğumuz zaman kendisinin ahval ve harekâtına dair uzaktan ve yakından aldığımız haberlere göre Berlin'de vatanın ve memleketin haricen menafiine hizmet etmeyi tercih etmişler ve kendilerine böyle bir meslek ittihaz etmişler ve bu vecihle çalışmışlardır.

Buraya gelmek meselesine gelince: Kendisinin Anadolu'ya gelmek istediğine ve arzusunun is'af edilmediğine dair Vekâletimce malûmat yoktur. Said Halim Paşaya gelince, Said Halim Paşa hakikaten ekabiri İslâmiyeden gayet büyük bir zat-

tır. Bilhassa kendilerine şahsi olarak fevkalâde büyük bir hürmetim vardır ve bu vesileyle de namı âlilerini yâd etmeye fırsat bulduğumdan dolayı Besim Bey kardeşime arzı teşekkür ederim. Fakat kendileri hiçbir zaman Anadolu'ya gelmek arzusunu izhar etmemişlerdir. Esasen kendileri yorgun ve müsüm bir zat olduğundan İtalya'da yani evvelâ Roma'da ve bilâhara civarda bir yerde istirahat halinde bulunuyordu. Malûmuâliniz bir Ermeni kaatili tarafından orada katledilmişlerdir. Diğer Doktor Bahaeddin Şakir Beyle Cemal Azmi beylerin dahi Anadolu'ya girmek istediklerine dair hiçbir malûmat yoktur. Malûmuâliniz olduğu veçhile kendisini tanıyanlar bilirler. Cemal Azmi Bey Berlin'de bir tütün ticaret hanesi tesis etmiş mükemmel surette tütün ticaretine başlamış ve orada hayatını kazanmakta olduğunu işittik. Kezalik Bahaeddin Şakir Beyin de Anadolu'ya gelmek istediğini hiç kimse-den işitmedim. Her halde bize böyle bir müraعاتları yoktur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Gelenler kovuldu da onun için gelmediler. Sahibi sual ölümler hakkında değil, diriler hakkında soruyor.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Efendim anlamadım, Besim Bey «Altı asırdan beri ve mutlaka Müslümanlığa ve Türkliğe karşı bir lâhza bile ne ileriye geçmiş, ne de geriye gidebilmiş olan husumet ve intikama terk ve teslim edilmelerini» diyor. (Sual okunsun, sadaları)

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Sual nedir bilmiyoruz ki. Evvelâ sual okunsun dinliyelim.

REİS — Sualin hulâsasını Dahiliye Vekili Meclisi Âlinize arz etti. İsterseniz sual takriri de aynen okunur. Eğer kâfi görmüyorsanız bir daha okunsun. (Hay, hay sadaları) Okutuyoruz.

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Bihbudhan Civanşir'in Ermeni kaatiline İstanbul'da ve bir eenebi mahkemei örfiyesinde muhakemesi yapılırken görülmüş ve verilen hükümden anlaşılıştı ki, mesele bir cürmün tahkik ve muhakemesi değil, Türk tabakai münevveresinin bilâendise itlâf ve izalesi için Ermenilere alehtlâk bahş ve temin edilmiş bir ahit ve salâhiyetin resmen ilânı demekti. Pek kuvvetle muhtemeldir ki, Civanşir hâdisesi, Torlakyan'ın bir taammüdü değil, bu ahdi menfurun sadece

fiili teminatını ibraza tevessül için ika edilmiş bir hâdiseye idi. Filhakika şu kasıt ve gayret süratle ve kaabil olduğu kadar ehemmiyetle tesirini gösterdi. Mütaakiben Berlin'de Talât Paşayı katleden Ermeniye bu defa Cermen adaleti de aynı teminatı fiiliyeyi verdi; bu mahkeme kaatiline hissi müntakimane ile hareket ettiği için tecrimine imkân görmüyordu. Hükmü takibeden beş gün zarfında Ermenilerin hediye ettiği yüz bin liraya malik olan kaatil, Garb'ın müreffeh ve mübeccel bir adamı olduktan sonra İtalya'da Said Halim Paşa katledildi. Paşanın kaatili bulunamadı diyemem, bulunmadı ve zaten bulunursa bile aynı şekilde bir de Lâtin nümune-i adaleti görülecekti. Görülüyor ki, cihanın en müterakki bilâdında emin cevalângâh bulan hâdiseye Garb'ın sefalet ve sefaleti ah-lâkiyesinden daha serbest bir surette teselsül edip gitmektedir. Bu hafta içinde de Doktor Bahaeddin Şakir ve Cemal Azmi beyler yine Berlin'de katledildiler. Kaatiller tutulabilirler, mahkemeye verilebilirler. Artık bunu da düşünmeye lüzum yoktur. Fakat; rivayete nazaran mütarekeyi mütaakıp vatandan uzaklaşan bâzı zevatın Anadolu'ya avdetleri menedilmiştir. Kezalik aynı rivayete nazaran maktuller, bu memnuniyet dolayısıyla, canilerin sahai kasıt ve taammüdüne düşmek zaruretinde kaldıkları gibi elyevm o hâilelerin cereyan eylediği sahalarda aynı fecaate mâruz buldukları halde, bizzarure temdidi ikamet edenler de vardır.

Şurasını beyana lüzum vardır ki, bu zevatın bir kısmı ve belki cümlesi vatan ve millet için bir felâket olan Harbi Umuminin ve ona şâmil olan hâdisatın ve hattâ menşei bu hâdisata ittisal edebilecek sebeplerle halen akıp giden dimai mâsuminin hesap ve kitabını verecek adamlar olabilir. Fakat bunların tekmil vicdanı beşeriyeti Hıristiyan görmek isteyen (Pier Lermi) i takdis eden imanı taassubu, altı asırdan beri ve mutlaka Müslümanlığa ve Türkliğe karşı, bir lâhza bile ne ileri geçmiş, ne geriye gidebilmiş olan husumet ve intikama terk ve teslim edilmelerini Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kastamonu Mebusu haysiyetiyle asla tasvibedemem. Evvelâ bu memleketin mukadderat ve tarihinde hiyanetler ika edilmiş ise müerimlerin mahkemelerimizde muhakeme edilmelerini millî ve hayati mevaddımızdan addet-

tiğim için, saniyen bu kabil adamların Anadolu'ya gelmelerine mümanaat edilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin fikri adaletle mütaharrık bulunduğunu eihan efkârı umumiyesine ilâna vesile olacak olan bir fırsatın müsamahasıyla beraber olduğu için böyle bir memnuiyet versa esbabı kanuniyesini Dahiliye Vekâletinden sual ediyorum efendim.

25 Nisan 1338

Kastamonu Mebusu

Besim

REİS — Dahiliye Vekili Beyefendi sualin cevabına devam ediyorlar efendim.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Katledilen bu dört zat, Anadolu'ya girmeleri menedilmiş olduğundan dolayı katledilmiş değillerdir. Sırf müntakim bir düşmanın kurşunlarına hedef olmuşlardır. Buraya gelmeye kendi arzuları da yoktur. Umumi bir surette bahsetmek lâzımgelirse, Anadolu'ya girecek ve çıkacak olan zevat ve eşhasın tarz ve hareketlerini tanzim edecek bir Seyrüsefer Talimatnamesi mevcuttur. Malûmuâliniz olduğu üzere biz bugün hali harpte bulunuyoruz.. Hali harpte bulunan her memleket gibi biz de memleketimizin gerek âsayaşına ve emniyetine ve gerekse ordunun emniyet ve âsayaşına mütaallik tedbirleri ittihaz etmek mecburiyetindeyiz. Ve hattâ hatırmızda olsa gerektir ki; Harbi Umumide muharip devletler son cerece ihtiyatkârane ve hattâ mütteliklerinin tebaalarına karşı bile gayet sıkı ve ihtiyatkâr tedabir almışlar ve pek uzunuzadıya tetkik etmeden hiç kimseyi memleketlerine sokmamışlardır. Biz mütaaddit düşmanlar tarafından her tarafımız ihata edildiği halde sıkı bir surette tedabir ittihaz etmiyoruz ve yine bu tedbir de zannederim fikrimce fevkalâde itidalkâranedir. (Seyrüsefer Talimatı ecnebiler içindir sesleri) Seyrüsefer Talimatnamesinden bahsetmiyoruz. Umumiyetle tebaadan bahsediyoruz. Yani Anadolu'ya girecek eşhas hakkında tahkikat yapıyoruz. Bilâsebep, eşhasın hiçbir zaman reddedildiğini katiyen hatırlıyamıyorum. Gerek mebus beyefendilerin - ki bu hususta müracaatta bulunmuşlardır - kefaletleriyle ve gerekse polislerin ittihaz etmiş oldukları tedabirle, kararlarla eşhası memleket dâhiline kabul ediyoruz. Evvelce bir gazeteciye de bilmünasebe beyan ettiğim veçhile; mücahedei milliyeyi kendisine bir emel ittihaz edenlere kapılarımız açıktır.

Besim Beyefendi hazretleri malûmunuzdur ki; eşhas hakkında öyle husumetkârane bir fükrimiz yoktur. İstiyen gelebilir ve nitelik gelenleri ve burada, Ankara'da gezenleri de vardır. Vaziyet bundan ibarettir. Bizim ittihaz ettiğimiz memnuiyet üzerine onlar şchidolmamışlardır. Kendi arzuları dâhilinde orada ikamet ettikleri için gelmemişlerdir.

BESİM B. (Kastamonu) — Kâfi Beyefendi.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Bir sualiniz daha var mı beyefendi?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim bendenizin sözüüm esasa taallük etmez. Yalnız beyefendinin beyanatından bir şeyi, bir noktayı arz edeceğim, ki onu da izah buyursunlar. Yani mücahedei milliyemize muvafık olup olmadığını nasıl takdir buyururlar? Ölçüsü ne? Tartısı nedir?

REİS — Yalnız sahibi sual beyanı mütalâa hakkını haizdir. Başka zevat sual edemez efendim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bu, sualden istihracolumuştur. Yani öyle bir kayıt kabul edilmiştir.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Zatiâliniz bunun için bir sual verirsiniz. O zaman cevap veririm.

6. — *Bursa Mebusu Necati Beyin, Mülkiye Müfettişliğine tâyin edilmiş olan Sabri Bey hakkındaki sualine Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin şifahi cevabı*

REİS — Necati Beyin sual takriri okunacaktır.

Riyaseti Celileye

1. Fransız'ların Ereğli'yi işgali Sabri Efendinin Kaymakamlığı zamanına musadiftir. Muâleyle, işgalden on beş gün evvel Fransız'ların şehri işgal için vukubulan müracaatlarını âsayaş mahalliyi temine medar olur mütalâasıyla tasvip ve Fransız'ları dâvet etmiş ve işgalden bir gün evvel Fransız gambotları şehre asker ihracına başladıkları halde, Heyeti Vekile tarafından haizi salâhiyet olarak izam edilen Bolu Mebusu Hilmi Beyefendi orada mevcutken müşarünileyhe malûmat vermediği gibi ancak ihraç ameliyesinden altı saat sonra Ankara ve makamı saireyi haberdar etmek suretiyle memleketin imkânı müdafaası kalmamış ve binnetice

Fransızların şehri bombardıman ettikten sonra işgallerine sebebiyet vermiştir. Sabri Efendinin kasda makrun olan bu hareketi Hilmi Beyefendi tarafından zamanında ispat edilerek vazifesinden uzaklaştırılmıştır. Şaibedar bir memurun bu hayat mücadelesinde mülkiye müfettişliğinde istihdamına cevaz verilebilir mi?

2. Pek dessay olan mumaileyh Sabri Efendi Fransızların Ereğli'den müfarekatini mütaakıp Kuvvayi Milliye efradı tarafından kendine üzerine sureti muhtelifede, vâkı tazyığı refi ve hanesinde, ihfa ve himaye ettiği bir Rum kızı, hanesi basılarak çıkarıldığından dolayı mâruz kaldığı hakareti tahfif için olacaktır ki, firar etmeyen Rumların hemen kâffesini Hükümete celp ve hüviyeti meçhul (Rüşdü Bey) namında birini Tahkik ve Taharriyat Komisyonu Reisi ve elyevm Ereğli'de mütekaiden mukim jandarma binbaşlarından «Kâzım Bey» i âza yapılarak altmış sekiz nüfustan ibaret bu Rum kafilesinin tahkikına memur etmiş, bunlardan 22 nüfus Bolu'ya sevk edilmiş, mütebaki 46 sı da bir hafta kadar tevkif edilerek üzerlerinde zuhur eden (Tafsilât ve teferrüatı elyevm Ereğli İstintak Dairesinde mevcut ve mahfuz evrak mûnderactında musarrah) dört bin küsur Osmanlı lirasını ve yüz küsur altın ve on altı kadar altın kordon, saat, yüzük, istavroz gibi şeyleri alarak serbest bırakılmış ve komisyonun vazifesi de hitam bulmuştu. Çıkan bu mebalîğ, eşyanın «Sabri, Rüşdü, Kâzım efendiler» meyanelerinde taksim edildiği doğru mudur?

3. Ereğli limanına gelen bir Fransız motorunu «Yunan gemisidir» diye gayrimesul eşhasa geceleyin baskın yaptırarak eşyasından maada geminin (3 900) lira nakdini bunlara kaptırmıştır. Bu efrat Jandarma Dairesine celp ve sevk olunduğu halde bu mebalîğ üzerlerinden aldırılmadan firar eylemişlerdir. Fransızların müracatı üzerine Hükümeti Milliyemizin (3 900) lirayı malsandığından tediye ve tazmin eylediği sahih midir?

4. Ereğli eşrafından olup bir buçuk sene evvel vefat eden Halil Paşanın himayesine sığınmış, inamı memuriyet ve idareyi onun yedine terk ve bütün nüfusu Hükümeti paşaya tevdi eylemiş, onun emir ve nehyi ile hareket etmiş, mukabilinde Sabri Efendi, daima ve her zaman için paşanın muhteşem konağında yemiş

ve içmiş ve müddeti memuriyetini bu suretle idame ettirmişti. Halil Paşanın vefatıyla halkın muhik şikâyatı üzerine tahvili memuriyetle Ulukışla'ya nakli doğru mudur?

5. Üç ay zarfında üç derece terfi ve ikimisli maaşa nail olmuş, Harbi Umumiden mütarekeye geçildiği zaman memurinin kısmı küllisi tebdili mevki eylediği halde mumaileyh hemen o sırada, şa'saali görünen Hürriyet ve İtilâf Fırkasının himayesine mazhar olarak muhafazai memuriyet eylemiş, hudut ve kurbiyeti hasebiyle Düvce isyan ve vakayii ile alâkadar olan ve elyevm firaren İstanbul'da ikamet eden Nuri ve Topal Tahsin ve emsali eşhasın âdeta kör bir alet ve bir vasıtai icraiyesi olmuş Ferid Paşanın mükerrer sadaretlerinde dahi Sabri Efendi muhafazai makam ve memuriyet eylemiş, Ferid Paşanın Zonguldak'a gönderdiği Mutasarrıfı Kadri Bey ile en evvel Ereğli Kaymakamı olan mumaileyh teşriki mesai eylemiş ve mutasarrıftan talimatname alarak Ereğli'deki Hürriyet ve İtilâfçılarla birlikte tatbik eylediği vâkı mıdır? Bu kere üçüncü sınıf mülkiye müfettişliğine tâyin edilen Sabri Efendi için balâda muharrer beş madde hakkında şifahi cevap verilmek üzere Dahiliye Vekilinden sual ediyorum efendim.

7. V. 1338

Bursa Mebusu
Hüseyin Necati

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendim muhterem refikimiz Necati Beyefendinin bu Sabri Beyin suiahvali hakkında uzun uzadıya beş madde olarak derceylediği şeylere dair Vekâletçe bir malûmat yoktur. Evvelce Sabri Bey hakkında Necati Bey biraderimiz başka suretle Vekâlete müracaat etmiştir. Yedinde bulunan ve imzaları tahtında olan diğer bir takrirlerinde bütün bu bahsettikleri şeylerden bahsetmemişlerdir. Şimdi o takriri okuyorum.

Dahiliye Vekâletine

Vaktiyle Ferid Paşa Hükümetine muavenet ve müzaharete bulunmaktan asla çekinmeyen, arkadaşları arasına nifak ve şıkkak ilkası gibi suiahlâkiyle iştihar eden şıkkak mülkiye müfettişlerinden Sabri Efendinin tekrar mülkiye müfettişliğine tâyin edilmek istenildiğini kemali teessürle istihbar ediyorum. Sabri Efendi son memuriyeti olan Samsun mıntakası İstiklâl Mahkemesi Başkitabetinde bulunduğu zaman dahi işbu ahlâkı

meznumesi icabından olarak tertip ve tanzim edilen şifreler münderecatını ifşa eylemeye bile cüret göstermiş ve tezviratiyle heyet arasında, münaferet ve münakaşa hudusuna binnetice mahkemenin tatili faaliyet etmesine sebebiyet vermiş...

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Kendileri o zaman mahkeme riyasetinde bulunuyordu. (Okumakta devamla)

Ve son vazifesinden iliğini kat'eylemiş, hüsnü hizmet ve beraeti zimmet mazbatasını istihsal etmemiş olduğu halde Dahiliyeye şifre tertip ve tanzimine memur edilmiş ve mülkiye müfettişliğine namzet gösterilmiş olması Büyük Millet Meclisinin âmâl ve makası vatanperveranesiyle mütenasibolamayacağını dikkate alarak hakkında yapılması iktiza eden muameleyi takriri âlilerine arz etmeyi veebe addeyleriz,

diyor.

Tokad	Yozgad
Hamdi	Feyyaz Âli
Sinob	Yozgad
Mehmed Şevket	Bahrî
Bursa	Malatya
Necati	Feyzi
Biga	Tokad
Hamdi	İzzet
Kayseri	Tokad
Sabit	Mehmed Rifat
Bayezid	Malatya
Şevket	Garib

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Fakat bunu nazarı dikkate almakla beraber Sabri Efendi hakkında, diğer rüfekayı kiram tarafından büsbütün zıd mealde bir takrir aldım. O da şudur :

Dahiliye Vekâleti Celilesine

Her türlü şaibeden âri ahlâk ve mezayâsını, iffet ve istikâmetini ve vekâleti resmîyesini, bihakkin ifaya kâfil âlim ve irfanını pek yakından tanımakta olduğumuz sabık mülkiye müfettişlerinden Sabri Bey hakkında vukuunu maatteessüf istihbar ettiğimiz isnadatın muvafık şimeî nasfet olmadığımızı beyan ile her vehile şayanı itimadolan mumaileyhin hukuku müktebesinden mahrum bırakılmamasını ada-

leti müsellemei vekâletpenahilerinden rica ve intizar eyleriz.

Samsun Mintakası

İstiklâl Mahkemesi

Reisi Sabıkı

Canik Mebusu

Emin

Antalya

Ali Vefa

Biga

Hamid

Muş

Kasım

İsparta

Remzi

Antalya

Tahsin

Gene

Celâl

Niğde

Hilmi

İsparta

Mehmed Nâdir

İçel

Şevki

Antalya

Mustafa

Kastamonu

Dr. Suad

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Fakat evvelki takrire tabantabana zıt olan diğer bir şey daha size okuyacağım. O da Samsun İstiklâl Mahkemesi Heyeti namına Bursa Mebusu Necati Bey tarafından bizzat yazılmış bir telgraftır.

Dahiliye Vekâletine

Mahkememiz Başkâtibi Sabri Beyin Yumurtalık Kaymakamlığına tâyin olunduğu Sivas vilâyeti vasıtasıyla vukubulan tebliğden anlaşıldı. Pek mühim ve nâzik olan vazife vataniyemizin ifasında mumaileyhin hizmetinden istifade etmekte olduğumuz gibi, kendisi safahatı muhtelifi idarede, hüsnü hizmete muvaffak olarak ikinci sınıf mülkiye müfettişliğine, mutasarrıflığa kesbi liyakat etmiş bir zat olduğundan kaymakamlığa tâyini gadrini muciboluyor. Ehliyetiyle mütenasip bir vazife ile tazif olunmak üzere hizmeti mezkûreden af buyurulmasını rica eylerim.

Samsun İstiklâl Mahkemesi

Heyeti Namına

Bursa Mebusu

Hüseyin Necati

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Efendiler bu kadar mütenakız... (Cevap istemez, ayıp sesleri)

NECATİ B. (Bursa) — İzah edeceğim.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Meselenin esasına mütehayyir kaldım. Ve bir müddet bu Sabri Beyi mülkiye müfettiş-

liğine hakikaten tâyin etmiştim. Ahvalini tetkik ettim. Hakkındaki şahadetlerden hangisinin daha mukarini hakikat olduğunu kanaati viedaniyeme müsteniden tetkik ettim. İtiraf etmeye mecburum ki, Necati Beyin ilk telgrafı ile şimdi okuduğum diğer mebus arkadaşların hüsnü şahadeti havi takrirleri benim kanaati viedaniyemi daha ziyade takviye etti. O noktai nazardan ve kendisinin de gadrini mucibolmamak için, mülkiye müfettişliğine tâyinini munasip gördüm. Bilhassa evvelce kendisinin mülkiye müfettişliğinde bulunduğu zaman, hakikaten fevkalâde müdekkikane, bitarafane, âlimane vâkıfane raporlar yazmış olduğunu gördüm. Ve bunun üzerine bu zatın gadrini mucibolmamak için kendisini daha ziyade açıkta bırakmamak için mülkiye müfettişliğine tâyin ettim. Ve mağdur etmedim. Teessüf ederim ki, Necati Bey bunu kendisi için bir haysiyet meselesi yaptılar. Kendisi bana Meclis odasında hususi olarak söylemiştir. Bu zatı mülkiye müfettişi yaptınız. Benim haysiyetimin ne olacaktır?. Efendim malûmuâliniz olduğu üzere bir mebusun haysiyeti bir memurun bir yere tâyin olunması ve olunmaması ile ihlâl olunmaz. Mebus kendisinden talebedilen vazifei vekâleti hüsnüüfa ettiği takdirde haysiyetini gerek müllete ve gerek memlekete karşı bihakkin temin edebilir. Bunun hiçbir mebusun şeref ve haysiyetiyle katiyen alâkası yoktur. (Kâfi sadaları) Eğer yalnız kendilerinin vekili olsaydım bittabi fikirlerine ittiba etmek için müşkülât çemikle beraber belki bir dereceye kadar şey edebilirdim. Fakat maâşükran bütün heyeti celilenizin vekiliyim. Kanun dairesinde ve memurların hukukunu muhafaza etmek dairesinde ve kimsenin gadrini mucibolmamak üzere ve Heyeti Celilenizin tâyin buyurduğu veçhe dairesinde hareket etmeye mecburum ve maatteessüf Necati Beyin takrirlerini nazarı dikkate alamadım. Sabri Beyi mülkiye müfettişliğine lâyük gördüm ve tâyin ettim.

NECATİ B. (Bursa) — Mahkememiz Başkâtibi Sabri Efendi geçen sene mülkiye müfettişliğine tâyin edilmişti. Mülkiye müfettişlerinin lâğvı hasebiyle açıkta kalan mumaileyh Samsun mntakası İstiklâl Mahkemesine hareketimiz esnasında benimle temas etmeden arkadaşımız Emin Beyle vâkı olan temas neticesinde mahkemeye başkâtip tâyin olunarak bizimle beraber Samsun'a hareket ettik. Bunun ahlâkı hakkında birçok arka-

daşlarımız tarafından, rezalet ve denaeti hakkında birçok şeyler söylenmiş...

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Hakkı müdafaadan mahrum eşhas hakkında burada söz söylenemez.

NECATİ B. (Devamla) — Bunun üzerine Sabri Efendi ile birlikte hareket ettik. Mahkememiz bir müddet Amasya'da icrayı faaliyet ettikten sonra birlikte Sivas'a gidildi. Emin Bey arkadaşımız Amasya'da kaldılar. Sivas'ta bulunduğumuz zaman Sabri Efendinin Yumurtalık kazası Kaymakamlığına tâyinini haber aldık. Biz de o sıralarda Sabri Efendinin hizmetinden memnun bulunuyorduk. Ve çalışıyordu. Bundan dolayı kendisini inha ettik. Lâkin bilâhara mahkememiz içerisine hiçbir ferdin, hiçbir begeriyetin kabul etmiyeceği bir tarz ve şekilde bilhassa İstanbul Fener Patrikhanesi hesabına nâmütenahi İslâm kanını akıtmış, nâmütenahi İslâm hayatını söndürmüş yüzlerce şâkinin muhakemelerini, şâkilerin harekâtını ve bunların affı ve mahkemedan halâslarını, Sabri Efendi bilhassa Patrikhane namına tesri ve teshil etmiştir. (Gürültüler, ne yapmıştır sesleri?) İzah edeceğim. Samsun mntakası İstiklâl Mahkemesi hakkında vâkı olan isnadat ve iftirası bilhassa heyetimizi buraya kadar celbe sebep olmuş ve bu münasebetle... (Anlaşıldı, anlaşıldı sesleri...) Sabri Efendinin bununla beraber Rumlara karşı yapmış olduğu hizmet meydandadır. Bilâhara mumaileyhin ahlâkı hakkında burada muttali olduğumuz bâzı vesaik ile mülkiye müfettişliğine tâyini munasip ve muvafık olmadığı cihetle Vekâleti Celileye arz ettik. Birincisi Heyeti Vekile tarafından salâhiyeti vâsia ile, memuriyeti mahsusa ile Ereğli'ye gönderilen Tunalı Hilmi Beyin orada şahidolduğu vakayı arz edeceğim. Fransızlar Ereğli'ye bir memur göndermişler. Bu memur kaymakamla temas etmiş. Memleketin asayişini temin maksadiyle Fransız kuvvetlerini davet etmiş ve Ereğli'yi işgale sebebiyet vermiştir. Tunalı Hilmi Bey altı saat sonra bundan malûmat almış ve bu ihaneti vataniyesinden dolayı yüzüne tükürmüştür ve Dahiliye Vekâletine de resmî bir telgraf çekmiştir. Zannedersem Sabri Efendinin yapmış olduğu bu hiyaneti vataniye kendisinin bir vazifede kullanılıp kullanılmıyacağına kâfi bir vesika ve delil olabilir.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Bu vâkı ise asmalı...

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Zannediyorum ki, arkadaşımızın iddiaları sual takririne sığmaz. Kendileri bir cürümden bahsediyorlar. Eğer böyle bir cürüm vâki ise niçin müracaat etmediler? Memlekette kanun var, mahkeme var. Bunun yeri sual takiriri değildir. Onun yolu başka suretle müracaattır.

Bunlara nihayet verelim. Böyle burada mevcudolmayan kimselere cürüm atfetmek muvafıkı nasfet değildir. Büyük Millet Meclisinin şerefiyle mütenasip değildir. Böyle bir cürümünü biliyorsa merciine haber verir. Hakkında takibatı kanuniye yapılır. Yoksa böyle niçin müfettiş yaptım demesi yanlışdır. Bu gibi işlere nihayet verelim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar, Ereğli'ye muvasalâtımın sabahı gayetle yorgun olduğum için geç çıktım. Ereğli'ye Fransızların çıkarıldıkları haberini tesadüfen telgrafhaneye vardığımda saat alaturka sekizde öğrendim. Evvelce bana ihbar edilmedi. Fakat Sabri Bey hakkında ne yazdım, Ereğli hakkında ne yazdım, katiyen bunların burada bahsi için vicdanımda, kendimde bir şey bulamıyorum. Çünkü o vakit bile..

EMİN B. (Canik) — Namuslu olduğunu evvelce siz söylediniz.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Yalnız iddia ediyorlar ki, benim işarım üzerine vazifesinden uzaklaştırılmıştır. Hayır efendiler, katiyen bombardmanın üssül'esasına, hakikata dair ben buraya malûmat vermeye utandım. Yazmadım. Yalnız bâzı şeylerden bahsettim ve bunun için vazifesinden uzaklaştırılmıştır. Başka malûmat vermekte maatteessüf mâzurum.

REİS — Şimdi efendim, Dahiliye Vekâletinden Bursa Mebusu Necati Beyin suali malûmdur. Dahiliye Vekili Bey de buna cevap verdi. Eğer heyetinize kâfi değilse istizaha kalbe-

dersiniz. Kâfi ise kâfi görürsünüz (Kâfi sadaları)

SALİH Ef. (Erzurum) — Bir şey söyleyeceğim efendim.

REİS — Müsaade buyurun Salih Efendi. Münakaşa yoktur.

SALİH Ef. (Erzurum) — Mesele mühimdir. Kapatmıyalım.

REİS — Hayır efendim, ayrıca sual sorarsınız.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Yalnız bir noktaya işaret edeyim ki, bu iş burada bu suretle kapanmasın. Bu Mecliste söylendi. Zapta geçti. Dahiliye Vekili Bey bunun hakkında tahkikat yapsın.

DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Ereğli meselesinde Sabri Beyin suiahvali ve gayrikanuni harekâtına bu takrirle muttali olduk. Yalnız Bolu Mebusu Fuad Bey, ki, şimdi Sıhhiye Vekâletinde bulunuyor. Rıza Nur Beyin vekilidir. Kendisinin fevkalâde gayretinden, vatanperverliğinden ve harekâtı milliyeye fevkalâde hizmet ettiğinden bahsedip durmuştur. Sabri Beyin Ereğli'deki memuriyeti hakkında işittiğim şeyler bundan ibarettir. Fakat Necati Beyin bu söyledikleri gayet mühim ve ağırdır. Bunlar öyle meskûtanah kalamaz? Elbette bunlar mülkiye müfettişliğine tevdi olunacaktır. Ve bu harekât tetkik edilecektir. Necati Beyin ihbaratından teberri edemezse tabii hakkında lâzımgelen takibatı kanuniye icra edilir. Eğer Sabri Bey beraet ederse o zaman Necati Bey Sabri Bey hakkında böyle Meclisi Âliçe namus üzerine leke sürdüğünden dolayı zannedersem vicdanan muazzebolur.

REİS — Samiin lûtfen salonu terk etsin efendim.

Hitamı Celse; saat: 3,25

DÖRDÜNCÜ CELSE

Bed'i müzakereat; saat: 5,00

REİS — Reisisani Rauf Beyefendi

KÂTIPLER : Âtîf B. (Kayseri), Haklı B. (Van)

REİS — Efendim, celse alenidir.

2. — *Trabzon Mebusu Ali Şükrü Beyle arkadaşlarının 11 madde üzerine Dahiliye Vekâletinden istizah tavriri.*

REİS — Dahiliye Vekâletinden Ali Şükrü Beyle rüfekasının bir istizah tavriri vardır. Okutuyorum.

Riyaseti Celileye

7 Mayıs 1338

Dahiliye Vekili Fethi Beyefendinin kanaati âcizanemce memleketi maatteessüf lâyikiyle tanıyamaması ve halkın ahvali ruhiyesine vâkıf bulunmaması ve hattâ uzun müddet memleketten uzakta bulunmak dolayısıyla de teşkilâtı hazırai milliyemizin teferruatını kavriyamamış bulunması yüzünden bugüne kadar nazarı müsama hası önünde, cereyanına müsaade ettiği kanunsuz, yolsuz ve İstiklâl Mücadelemizin ruhiyle gayrikabili telif icraatının bir müddet daha devamını menafii milliyemize bilküllüye mugayir gördüğümden âtideki on bir maddenin miri mumaliyehten müstacelen istizahını teklif ederim.

MADDE 1. — Dairei intihabiyem merkezi olan Trabzon şehri ile havalisinde askerî kumandanın icraatı keyfiyesi neticesi olarak gayrikanuni tevkifat, hapis, mesakine taarruz, halkı müsellehan tehdit ve muayyen zamanlarda umumi ve hususi tarikleri sed suretiyle gerek şehir dâhilinde ve gerek şehir ile mülhakat arasındaki mürur ve uburun tevkif ve muamelâtı nâsım tatil edilmesi; bu maddeye müteferri vakayiin birer misali berveği âti tesbit edilmiştir :

1. Yomra nahiyesinin Şane karyesi muhartarı Aziz Çavuşun gayrikanuni olarak tevkif ve kalede hapis, bilâhara tarafı âcizanemden vukubulan teşebbüs üzerine ciheti mülkiyeye teslimi ve müddeiumuminin men'i muhakeme ve

tahtiyeye kararına rağmen tekrar kumandanlık tarafından tevfik ve kalede hapsi.

2. Mesakine taarruza misal olmak üzere rüfekamızdan Trabzon Mebusu Celâleddin Beyin, hanesine zâbitlerin girmesini ve mahdumu Bedri Efendiye tehdidini ve Yomra nahiyesi karyelerinden birçoğunda girilmedik hane kalmadığını zikrile iktifa ederim.

3. Değirmendere'de bir bakkaldan piyasanın dununda bir fiyatla şeker almak isteyen bir zâbitin, bakkalın muvafakat etmemesi üzerine bakkalı tehdidi ve tahaddüs eden münakaşai lisaniye üzerine istishabettiği dört müsellâh neferi siperlere yatırmak suretiyle tehdidi müsellâhada bulunması.

4. Şehir dâhilinde vesika yoklamak bahanesiyle hem de alaturka saat on bir, on bir buçukta, bütün mürur ve ubur ve münakalâtın birden tatil edilmesi.

5. Değirmendere yolu gibi Trabzon'dan Erzurum'a giden bir şehrahi kat'etmek suretiyle şehirle mülhakat arasındaki muvasalanın uzun müddet tevkif ve tatil edilmesi.

MADDE 2. — Bütün bu yolsuz ve halkı ezici muamelât neticesi olarak merkeze vukubulan şikâyat üzerine Trabzon'a izam edilen tahkik heyetinin tahkikatından henüz bir netice çıkmaması.

MADDE 3. — Erzurum, Sivas kongreleri mukarreratına tevfikân intihabedilmiş ve memlekete ifa ettikleri hidematı mebrure herkesçe malûm ve müselleman olan Trabzon heyeti merkeziyesi muamelâtının sarahati kanuniye hilâfında, Hükümet tarafından tetkik ettirilmesi.

MADDE 4. — Millî cemiyetler, bilhassa bugünkü teşkilâtımızın temelleri olan Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri, elde mevcut nizamnamei hususilerine ve cemiyetler nizamnamei umumisi

ahkâmına göre, doğrudan doğruya kongrelerine karşı mesul ve bilhassa hesabâtını kongrenin nazarı muhakeme ve tasvibine arz mecburiyetinde buldukları halde Trabzon Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Merkeziyesinden Hükümetçe hilâfı usul ve kanun, hesap istenilmesi.

MADDE 5. — Trabzon Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Merkeziyesinin muamelât ve hesabâtını tetkika memur edilen heyetin tetkikatını garazkârane bir mecrada sevk etmek istediğini fark ve derk eden heyeti merkeziye reis ve âzaları, pek buhranlı geçen şu son seneler zarfında, ifa edegeldikleri hidematı vatanperveranenin makûs bir tecellisi olarak telâkki ettikleri bu nâlâyık ve haysiyetşikane muamele üzerine derhal istifa ettikleri halde istifaları kabul edilmeyerek birçok aylar sonra ortada mevcut nizamnâmenin sarahatı katiyesine râğmen vali vekili tarafından teşkil edilen bir heyeti müteşebbiseye devri muameleye icbar edilmeleri ve hattâ Müdafaai Hukuk Heyeti Merkeziyesinin hiçbir sıfat ve salâhiyeti kalmadığı yolunda, karakollara kadar emirler vermek, ilânlar yapılmak suretiyle memleketin bu güzide, vatanperver ve hamiyetli evlâtlarını tezlil ve tahkire kıyam edilmesi.

MADDE 6. — Alelhusus Trabzon meselesi namı altında hiç yoktan ihdas edilen mesele de

şahsan alâkadar olan fırka kumandanı, epey zaman evvel merciince başka bir mahalle tâyin edildiği ve yerine diğer bir kumandan gitmiş bulunduğu halde vali vekili sıfatıyla hâlâ Trabzon'da bırakılarak kendi hakkında belki de pek muhik bir surette şikâyet etmiş olan Müdafaai Hukuk Heyeti Merkeziyesi âzalarının yine kumandan vasıtasıyla mânen ezdirilmek istenilmesi.

Trabzon Mebusu	Canik	Erzurum
Ali Şükrü	Süleyman	Salih
Tokad	Bayezid	Malatya
Hamdi	Âtîf	Lütfi
Bayezid	Trabzon	Çorum
Şevket	Celâleddin	Abdurrahman Dursun
Bursa	Tokad	Van
Hüseyn Necati	Rifat	Tevfik
Siverek	Karahisarı Sahib	Bolu
Lütfi	Ömer Lütfi	Şükrü

REİS — Bu istizah takririni kabul edenler lütfen el kaldırsın; istizah takriri kabul edilmiştir, Dahiliye Vekâletine havale ediyoruz.

Cumartesi günü öğleden sonra saat bir buçukta içtima etmek üzere eelseye nihayet veriyorum.

(Hitamı müzakerat Saat : 5,5)

İçtimaî âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hülâsası
2. — Evrakı varide
1. — Teklifi kanuni
 1. Van vilâyetinde Muradiye kazasının nahiyeye tahvili hakkında Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin teklifi.
 2. — Muhtelif evrak :
 1. Mazbata muharrirliğine Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin intihabedildiğine dair Dahiliye Encümeni mazbatası.
 2. Ramazan tatili hakkında Kırşehir Mebusu Yahya Galib Beyin takriri.
 3. İzmir'in senesi devriyei işgali münasebetiyle mevрут telgraflar.

4. Osmanoğlu Ali hakkında Adliye Encümeni mazbatası.
5. Mezuniyet hakkında Divan kararı.
3. — Encümenlerden mevрут mazbatalar :
 1. Sivil etibba ve baytarların orduda sureti istihdamı hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.
 2. Tebdili havaya ihtiyacı olan zâbitana haremrah itası hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.
 3. Mütarekeden evvel düşman tarafından istilâ edilen mahaller memurinine verilmekte olan maaşatın katı ile mazuliyet maaşı tahsisi hakkındaki mazbata.

4. Silâh altına alınıp da henüz avdet etmeyen mualliminin yerlerine asaleten muallim tâ-yini hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

5. Kendi hayvaniyle müstahdem efradı askeriye hayvanatının tazminat bedeli hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

6. Düşman tarafından zaptedilen sefain ve merakibi bahriye hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

7. Huduçor nahiyesinin lağviyle Sarıgöl namıyla bir nahije teşkili hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

8. Rüsümü Belediye Kanununun on dördüncü maddesinin fıkraî ahiresinin tadili hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

9. Bâzı memurini rüsumiyenin hizmeti askeriyeden istisnaiyetleri hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

10. Askerî Divanı Temyiz teşkili hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

11. Gümrük Târife Kanununun tadili hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

12. Hukuki aile kararnamesinin tadili hakkındaki lâyihai kanuniyeye mütaallik encümen mazbatası.

13. Bigayrihakkın mazuliyet maaşı tahsis edilmediği hakkındaki İhsan Beyin istidasma mütaallik Dahiliye Encümeni mazbatası.

1. — Gayet müstacel ruzname :

2. — Müstacel ruzname :

1. Hüseyin Avni Beyin teklifi.

2. Sükna Kanunu ve akarattan bedeli icarının yüzde onu nispetinde vergi ahzi hakkında Kanun.

3. Muinsiz efrat maaşatı hakkındaki lâyihai kanuniye.

4. Divanı Temyizi Askerî lâyihai kanuniyesi.

5. Vilâyatı Şarkiye muhacirinine verilecek keresteye dair lâyihai kanuniye.

6. Resneli Niyazi Beyin ailesiyle Âtîf Beye muhassas maaşatın devamı tesviyesi hakkındaki teklif.

7. Sinob harikzedegânı keresteleri hakkındaki teklifle Heyeti Umumiyece tevhidten müzakeresi kabul edilmiş olan lâyiha ve takâlifi kanuniye (Uluborlu harikzedegâniyle Antalya medresesine tahsis edilecek kereste hakkındaki kanunlar da Heyeti Umumiye kararıyla mezkûr kanunla tevhid edilmiştir.)

8. Belediyeler tarafından celbedilecek e-zayı tıbbiyenin Gümrük Resminden istisnasına dair teklif.

9. Himayietfal cemiyetinden posta telgraf ücreti alınmamasına dair teklif.

3. — Ruzname :

1. 1338 senesi Dahiliye bütçesine mülhak bütçeler.

11. Nevahi Kanunu (Salı günleri tahsis edilmiştir)

12. Ruznamei müzakerat hakkında müzakere.

13. Hükümeti millîyenin teşekkülünden evvel alınan mebalîğ hakkında Maraş Mebusu Tahsin Beyle rüfekasının teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

14. Cünha ile hapis cezasının cezayı nakdiye tahvili hakkında Cemil Beyin teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

15. Çay ve kahveyi fazla satanlardan Temmetü Vergisi ahzı hakkındaki teklifin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

16. 65 yaşını tecavüz eden mahbusun hakkındaki teklifin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

17. Mesken icarlarından iki aylığının Harb Vergisi olarak ahzı hakkındaki teklifin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

18. Malatya Mebusu Sıtkı Beyin firariler hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

20. Kırşehir mevkufini hakkında Adliye Encümeni mazbatası.

25. Men'i Müskirat Kanununa tevfiikan mahkûm edilenler hakkında Adliye Encümeni mazbatası.

26. Kanunu cezanın mevaddı mahsusasının tadili hakkındaki lâyihaya dair Adliye Encümeni mazbatası.

29. Hiyaneti vataniye mücriminden bir kısmının affı hakkındaki Kanunun tefsirine dair Adliye Encümeni mazbatası.

30. Antalya vesair mahallerdeki Teşkilâtı Mülkiye hakkındaki tekliflerin Dahiliye Vekâletine tevdi hakkında Dahiliye Encümeni mazbatası.

31. Belediye etibbasının belediye meclislerine âzayı tabiiye olarak devamları hakkındaki lâyihai kanuniyenin reddine dair Dahiliye Encümeni mazbatası.

32. Sinob'da tersane mahallindeki bina hakkında Dahiliye ve Kavanini Maliye encümenleri mazbataları.

33. Memurin muhakematının tadiline dair tekliflerin reddi hakkında Adliye, Dahiliye encümenleri mazbataları.

34. Muvazene Encümeni Müdürü maaşının bütçeye ilâvesi hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

35. Meclis aklâmında tahtı silâha alınanların maaşatı hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

36. Murakabe ve Muvazenei Maliye encümenlerinin murakabeye dair teklifleri.

37. Takdirname ile Taltif Kanununun tefsiri hakkında Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası.

38. — Ferid Efendinin taltifinin tehiri hakkında Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası.

39. Yem ve tayinat hakkında Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası.

40. Kanunu Esasi Encümeni mazbatası.

41. Ankara bağlarındaki tahribata dair istidalar üzerine İstida Encümeni mazbatası.

42. Ankara Evkaf Müdürü Ali Rıza Efendinin sureti azline dair İstida Encümeni mazbatası.

43. Osmanoğlu Ali hakkında Adliye Encümeni mazbatası.

44. Belediye Kanununun tadili hakkında Amasya Mebusu Rıza Beyin teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

46. Ruhsatı resmiye ile gidip avdetlerinde eşkiya tarafından tehdidedilenler hakkında encümenler mazbatası.

47. Memaliki meşgule memurini hususiye-siyle muallimlere verilecek harcahlar hakkında mazbata.

48. Matbuat Kanununun tadili hakkındaki teklifin reddine dair Adliye Encümeni mazbatası.

49. Mahkemei Temyiz kadrosu hakkındaki teklifin reddine dair Adliye Encümeni mazbatası.

50. Adana Defteri Hakani Kuyudatındaki gayrikanuni muamelenin tashihî hakkında lâyihai kanuniye.

51. Zinet Eşyası Kanununun tadili hakkında lâyiha.

52. Âşar Nizamnamesinin tadiline dair Malatya Mebusu Feyzi Efendinin teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

53. Avans Kanununun tefsirine dair tezkereye mütaallik Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

54. Memurin Muhakemat Heyetinin tevsii vazafine dair tezkereye mütaallik İktisat Encümeni mazbatası

55. Konya irva ve iska sahasındaki araziden alınan ücrete dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

56. Belediye Kanununun tefsirine dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

57. Belediye Rüşumuna dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

58. Baltalık Kanununun tadiline dair teklifin reddine mütaallik İktisat Encümeni mazbatası

59. Tarik bedeli nakdîsinin tadiline dair encümenler mazbatası

60. İstiklâl mahkemesince mahkûm yazıcı Mahmud hakkındaki evrakı hükmiyenin mahkemedden celbine dair Adliye Encümeni mazbatası

61. Cemal Efendinin istidasma dair Adliye Encümeni mazbatası

62. Sigara ve tütün paketlerinden Hima-yietfal için resim alınması hakkındaki teklife dair encümenler mazbataları

63. Elviyei Selase'ye ithal edilecek zehairin gümrük resmi hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

64. Mecalisi Umumiyece tasdikı mümkün olamayan bütçeler hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Dahiliye Encümeni mazbatası

65. Sulh hâkimleri Kanununun 94 ncü maddesinin tadili hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Adliye Encümeni mazbatası

66. İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun onuncu maddesinin tadili hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

67. Harita Dairesi zâbitanına harcırah itası hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

68. Kalebentliğin nefye tahvili hakkındaki teklife dair Adliye Encümeni mazbatası

69. Yahya Kaptan ailesine maaş tahsisi

hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

70. Mahkûminin tarik bedelâtı hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

71. Malta'da mevkuf iken maaşları kat'edilenlerin maaşatı hakkındaki teklife dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

72. Evkaf Nizamnamesinin 17 nci maddesinin tadili hakkındaki teklife dair Şer'îye Encümeni mazbatası.

